

A VAJDASÁGI MAGYAR SZÍNJÁTSZÁS NAPJÁRA

FRANYÓ ZSUZSANNA

Ünnepre jöttünk ma ide. Számunkra, színházat szeretők számára, jelentős esemény tiszteletének napjára jöttünk, hisz a saját, az itteni, a vajdasági színművészetünk megalakulásának napjára emlékezünk ma, amikor 1945. október 29-ét emlegetünk, a vajdasági magyar hivatásos színház megalakulásának napját emlegetjük. Ünnepre jöttünk ma, amikor a hetvenéves színészkrónikás könyvről beszélünk itt, most, egy nagyon jóra sikeredett színházi előadás előtt. Beszélünk egy színészekről, rendezőkről szóló könyvről, egy ritka kiadásról, hisz a Vajdaságban, a vajdasági magyar színészekről nem jelenik meg gyakran kiadvány. Összegező mű még nem, esetleg csak előadások kritikáinak a gyűjteménye jelent meg eddig, benne néhány mondat egy-egy színészi alakításról is. De a színházat alkotókról, a színházi élményt napról napra biztosítókról, összegező portrék nemigen jelennek meg, és hát a függöny végső legördülésével zömmel feledésbe merülnek az arcok, a szerepek, a nagy előadások életre keltői. Emlékeinkben élnek még egy ideig, de amikor már az emlékezők is eltűnnek az élet színpadáról, akkor lesz semmissé a valamikori pillanat művészetének megteremtője. Hát ezért fontos minden lejegyzett adat, sor megjelentetése a színházi alkotókról, ezért állítom, hogy Faragó Árpád gyűjteményes könyvének megjelenése ünnep a számunkra, a színházi bemutató izgalmaival bíró ünnep, azzal a többlettel, hogy a bemutatóról egy hangulattal távozzunk, innen pedig emlékeink könyvével is távozhatunk.

Azért is igazi ünnepnap ez a mai, mert szűkebb közösségünk számára jelentős október 29-e. Örvendetes esemény napja máától, mert a Vajdasági Magyar Színjátszás ünnepnapja lesz. Ötvenhat éve áll színház e tájon, működik a színház e tájon, jelentős színházi eseményekben bővelkedik színművészetünk. Van miről számot adnunk, hiszen a saját színházkultúránkat teremtettük itt

meg, és alakítottuk sajátos módon alkalmazva stílusirányzatokat, átértelmezve akár világirodalmi szövegeket is. De mindenekelőtt a saját életérzésünket fogalmazzuk meg, fogalmazzuk meg, a saját vajdasági látásból és tájékozódásból kialakult világnézetünkről beszéltek a színházban itt e tájon színművészeink, rendezőink, drámaíróink.

Voltak idők, még nem is olyan régen, amikor a színház volt a vajdasági magyarság egyetlen lehetséges találkozóhelye, ahol előadások előtt és után eszmét cserélhettek a vajdasági magyarok egymással, ahol színházi előadások mellett más művelődési események színhelye is egyedül a színház volt. Talán azért, mert a színház mindig az időszzerű gondolatok megfogalmazásának és kimondásának művészi formában lehetőséget biztosító színhelye. Talán azért, mert a katarzisa vágyó tömeg vonzó területe. És talán éppen mind emiatt zártak be vidékünkön három városban is színházat 1955 és 1959 között (Zomborban, Becskerekén és Topolyán). Talán azért, hogy kevesebb színhelyen lehessen magyar nyelven közölni a gondolatokat, talán azért, hogy a katarzist kevesebb helyen élhessük meg. Persze, 1973-ban nyitottak is még egy színházat a Vajdaságban, mégpedig Újvidéken, afféle kísérleti profillal. Volt idő, amikor az Újvidéki Színház volt az egyetlen magyar nyelven működő színház a Vajdaságban – még nem is olyan régen. Mindent számba véve nagy ünnep ez a mai, az volt ötvenhat évvel ezelőtt is, a vajdasági magyar színhátszás megalakulásakor, amikor Pataki László rendezésében ebben az épületben bemutatták Balázs Béla *Boszorkánytánc* című művét, és azok a színművészek játszottak az előadásban, akik Faragó Árpád mostani könyvében is előfordulnak. Akkor nyilván egyikőjük sem gondolta volna, hogy egyszer majd, ötvenhat évvel később, esetleg egy jobb társadalomban, kisebb színpad jut Szabadkán a színházat szeretőknek. Nyilván nem gondolták, nem gondolhatták akkor, hogy ma itt leszünk, a valamikori Népszínház kistermében, és hogy ez a kisterem lesz a Szabadkai Magyar Népszínház. Talán jobb is, hogy azok, az 1956. október 29-én színpadon ünneplő és ünnevelt színészek nincsenek ma itt.

Sok minden változott az életünkben, itteni körülményeinkben. Kevesebben lettünk, és sokfélékké lettünk, és vegyesen lettünk többen. Nekünk mégis ünnep ez a mai nap, hisz emlékeinkben élnek még a vajdasági magyar színhátszás kiemelkedő nagy sikerei. Emlékezünk még a Sterija-díjas előadásokra, amikor is még egy rendes nagy ország országos viszonylatában méretetett meg színházkultúránk. Emlékezünk még saját színművészetünk eredményeire. Előadásokra, amelyekben a vajdasági valóságról beszéltek a színpadon, és majd látjuk, ma is erről van szó itt a *Tóték* előadásán. A békés vajdasági magyar kisember tűrőképességét látjuk majd, akit egy más mentalitású betolakodó még a budijából is kitúr.

Nekünk ilyen körülmények ellenére is, és ilyen körülmények között is tudnunk kell ünnepelni. Annak reményében köszöntöm e mai, ünnepi nap jelenlevőit, hogy ezentúl minden évben, legalább ilyenkor, egy színházi könyvet avatunk, új bemutató előtt, és talán majd egyszer itt, az igazi nagy színházteremben ünnepelhetjük a Vajdasági Magyar Színháztudomány Napját.

A szabadkai színházban 2001. október 29-én Kovács Frigyes, a Népszínház Magyar Társulatának igazgatója, október 29-ét a Vajdasági Magyar Színháztudomány Napjává nyilvánította. Ebből az alkalomból Dudás Károly író méltatta a hetvenéves színészkrónikás Faragó Árpád Elfelejtett arcok, emberek című könyvét és a szerzőnek az amatőrizmus területén is kifejtett több évtizedes tevékenységét. A már nyugdíjban levő színművészek és napjaink színművészeinek szentelt est tartalmas találkozás volt. Írásom erre az alkalomra készült.